

Datum
2023-10-30
Vår referens
Emil Söderlund
Bygglövsarkitekt
Diarienummer
SBN-2023-514-1

Yttrande

Till
Boverket
remiss@boverket.se

Remiss Boverkets förslag till föreskrifter och allmänna råd om certifierade byggprojekteringsföretag. Dnr: 126/2023

Sammanfattning

Stadsbyggnadskontoret i Malmö avstyrker remissförslaget.

Yttrande

Generellt om förslaget

Stadsbyggnadskontoret (SBK) Malmö stad avstyrker förslaget till föreskrifter i nuvarande utformning.

SBK ser med oro på Boverkets ambition att utforma föreskrifter som möjliggör för byggsektorn att själv ansvara för att de krav och allmänna råd som ställs i bygglagstiftningen efterlevs och granskas korrekt.

Boverket tycks ha en allt för stor tilltro till att branschen ska möta kravnivåer med hjälp av egen framtagen branschpraxis samt kommande ännu ej färdiga standarder. Den juridiska tyngden hos kommande standarder är oklar. SBK ser med tveksamhet på att byggsektorn har varken ambitionen eller ”mognaden” för detta ansvar. Då byggsektorn först och främst drivs av ekonomiska incitament finns risk att Boverket överskattar sektorns vilja att självmant följa reglerna med samma opartiska förhållningssätt som stadsbyggnadsnämnden (BN) kan antas ha. Det är inte långsökt att anta att ett vinstdrivande företag i första hand vill maximera sin vinst, och Boverket tycks underskatta de motiv som driver byggsektorn att prioritera kostnadseffektiva lösningar snarare än de som på bästa sätt uppfyller kvalitativa krav på till exempel säkerhet, tillgänglighet och tekniska egenskapskrav.

Med det nya förslaget skulle det bli svårare för kommuner att granska byggprojekt innan felen redan har begåtts, vilket ytterligare försvårar arbetet med att bedriva tillsyn eftersom bygglov då re-

dan har beviljats och hunnit laga kraft.

Utöver dessa generella påpekanden, vill stadsbyggnadskontoret nedan peka på några konkreta exempel och kommentera särskilda avsnitt.

2.2

Boverket verkar osäkra på om något certifieringsorgan kommer vilja ackreditera sig samt om några företag senare kommer vilja certifiera sig. Hela denna process kan också antas vara kostsam, och därutöver ska byggnadsnämnderna (BN) fortsatt ta ut avgift för bygglov och startbesked. Därför kan det ifrågasättas om detta förslag skulle bli mer kostnadseffektivt.

2.4

Boverket menar att de certifierade företagen ska uppnå samma kvalitet i sin granskning som BN gör idag. Det är snarare en regel än ett undantag att begära in kompletteringar i bygglovsärenden på grund av bristande underlag, både i bygglovsprocessen och inför startbesked. Med bristande underlag är det inte möjligt att göra en korrekt bedömning om byggprojektet motsvarar lagkraven. Eftersom en överhängande majoritet av ansökningarna behöver kompletteras, är det orimligt att dessa företag själva ska göra bedömningen huruvida handlingarna är godtagbara eller ej.

2.6.5

Boverket bedömer att förslaget skulle få "*...små eller inga nämnvärda konsekvenser ur ett socialt hållbarhetsperspektiv, för miljö och klimat liksom för kulturmiljö, arkitektur och gestaltad livsmiljö.*".

Detta ställningstagande är kortfattat och behöver utvecklas. SBK menar att det saknas en tillräcklig konsekvensbeskrivning. Mjukare värden som miljö, kulturmiljö, arkitektur och gestaltad livsmiljö är ofta lägre prioriterade än det ekonomiska intresset i ett byggprojekt.

4.2

Boverket fråntar sig sitt statliga ansvar, när kompetenskraven på byggprojekteringsföretagen inom områdena lämplighet, tillgänglighet och dagsljus frångås med motiveringen att det är "svårt" och dyrt, speciellt för mindre företag. Det är Boverket som statlig myndighet som måste sätta tydliga kravnivåer - inte ducka för problemet för att det anses vara för svårt att verifiera vissa kompetenser. Det är stor risk att resultatet av detta blir t.ex. undermålig tillgänglighet och mörka rum.

Boverket släpper även tanken på att säkerställa kontinuitet och kunskapsöverföring och hänvisar till eventuella underkonsulter som ska göra bedömningarna. Remissförslaget verkar fördyrande åtminstone för slutkonsument, dit alla kostnader förmodas hänföras.

4.4

Det är bra att Boverket inser vikten av kvalitetssäkring, men SBK ser stora risker med hur det faktiskt kan komma att användas i praktiken av företagen. Här finns en ökad risk för manipulation och fusk. Är syftet med kvalitetsledningssystemet att BN ska granska det, eller endast konstatera att

det finns och därigenom känna sig trygg med att byggprojekteringsföretaget kommer uppfylla kraven?

4.5

Boverket medger själva att det inte är självklart hur uppenbarhetskriteriet ska tolkas, och att det av formella skäl kan dröja innan byggnadsnämndens rapport inkommer till certifieringsorganet. Rapporteringsskyldigheten är en följd av denna problematik. Även här framstår Boverket naiva i sin tilltro till byggsektorns motiv. Att ett byggprojekteringsföretag blir certifierat innebär inte nödvändigtvis att det i praktiken kommer göra granskningen utifrån kompetensen de på pappret besitter. Certifieringen innebär endast att de besitter kompetensen.

4.7

BN kan neka slutbesked om det kommer in felaktiga/falska intyg. Det blir i praktiken problematiskt för BN att kunna konstatera det, om BN inte ska granska handlingarna.

6.1.6

Boverket hävdar tidsfördröjning i bygglovsprocessen på grund av BN:s granskning, och att det blir olika bedömningar beroende på hos vilken kommun ansökan görs.

Orsaken till fördröjningar i bygglovshandläggning beror vanligtvis på inkompleta/undermåliga handlingar som inkommer vid en ansökan, och den sökandes bristande kompetens inom lagstiftningens regler och krav. Beroende på vilket byggprojekteringsföretag och vilka underkonsulter som anlitas kommer definitivt bedömningen att skilja sig åt. Det finns därför risk att om en byggherre får ”fel” bedömning från ett certifierat byggprojekteringsföretag så kan denna bytas ut till ett företag som gör en annan bedömning till fördel för byggherren.

Byggnadsnämnders varierande bedömningar i nu gällande lagstiftning beror på Boverkets otydliga regelverk, som ger upphov till olika tolkningar. Detta kan bli än mer öppet för tolkning om remisserna inom ”Möjligheternas byggregler” blir verklighet. Det är Boverkets (statens) roll att upprätta ett tydligt och lättillgängligt regelverk för byggande.

6.4.3, ekonomiska konsekvenser för kommuner

Idag står kommunens Bostadsanpassningsenhet för många av kostnaderna för att åtgärda felaktigheter i utformning och teknisk utrustning för att uppfylla krav på tillgänglighet för individen. Är det då rimligt att BN inte ska få granska och ställa krav på att detta i bygglovs- och byggstartsskedet, men samtidigt ska stå för eventuella kostnader när det inte uppfylls?

Brister i tillgänglighet kan alltså även innebära betydande kostnader för en kommun i fråga om bostadsanpassningsbidrag.

6.4.3, sid. 48

BN får en ny uppgift att underrätta certifieringsorgan om certifieringsföretag gjort felbedömningar. Eftersom remissen säger att BN inte ska granska lämplighet, tillgänglighet och tekniska krav blir

det högst problematiskt att göra den bedömningen. Om det trots allt är möjligt, blir det en bedömning i efterhand. Att rätta till något i efterhand är mycket svårare och mer kostsamt än att åtgärda det i ett tidigt skede innan skadan är skedd. SBK saknar här en helhetsanalys av både ekonomiska och miljömässiga konsekvenser att i efterhand ersätta och ändra det som har byggts felaktigt. SBK vill i sammanhanget betona vikten av att hållbarhet och kvalitet inte ska underställas kortsiktiga ekonomiska överväganden (Prop. 2017/18:110).

7

5 §:

Underjordiska garage får anläggas. Det kan ofta krävas komplexa brandutredningar för denna typ av anläggning, och om BN inte ska granska detta finns risk att inte heller Räddningstjänst remitteras för detta. Det i sin tur kan leda till försvårande eller i värsta fall omöjliga räddningsuppdrag i händelse av brand.

7 §:

På det certifierade byggprojekteringsföretagen ställs krav på att ha tillgång till certifierad kontrollansvarig, certifierad sakkunnig inom brandskydd och verifierat erfaren konstruktör. Det är upp till kontrollansvarig att avgöra hur verifiering angående kraven på tillgänglighet och användbarhet uppfylls i byggnaden. Det kan göras genom att handlingarna granskas av en certifierad tillgänglighetssakkunnig eller ingå i arkitektens egenkontroll.

Idag granskar BN inkomna handlingar avseende tillgänglighet och användbarhet trots att tillgänglighetssakkunniga skrivit intyg om att byggnad/tomt uppfyller gällande lagkrav och riktlinjer. Trots dessa intyg hittas ofta felaktigheter och brister i handlingar och föreslagna utformningar avseende tillgänglighet och användbarhet, vilka måste åtgärdas innan bygglov kan ges. BN har en viktig funktion i att granska och säkerställa att dessa krav faktiskt uppfylls.

I konsekvensutredningen beskrivs att det bör genomföras en utvärdering för att säkerställa att tillgängligheten faktiskt inte påverkas negativt av reformen. Det kan tolkas som att även Boverket ser en risk att dessa krav inte uppfylls i lika hög utsträckning vid denna typ av bygglovshantering.

Tillgänglighet och användbarhet bör granskas av en oberoende, certifierad tillgänglighetssakkunnig. För att fortsatt säkerställa att kraven uppfylls föreslås två alternativ: antingen fortsätter granskning och bedömning av dessa krav i bygglovsskedet, eller så behöver krav ställas på att de certifierade byggprojekteringsföretagen även ska ha tillgång till certifierade tillgänglighetssakkunniga (precis som det ställs krav på certifierad brandsakkunnig). Det är viktigt att genom lagstiftning och föreskrifter visa att tillgänglighet och användbarhet i vår byggda miljö väger tungt för att uppnå mål om ett inkluderande och jämlikt samhälle.

12 §:

Hur ska BN få kännedom om ett certifikat är återkallat? Kommer det finnas en databas med aktuella certifikat, och är det BN:s uppgift att kontrollera det (jmf. Med Boverkets tidigare lista över certifierade sakkunniga)?

Bilaga 3, s. 67-68

Vid startbesked ska kontrollplan fastställas som tidigare. Skillnaden är att detta nu föreslås göras utan att granska tekniska handlingar (eftersom BN inte ska göra någon bedömning av tekniska krav), vilket gör det svårt att kunna föra en diskussion om vilka punkter som är relevanta att ha med i kontrollplanen. BN har ändå rätt att begära in handlingar, men det är oklart varför denna möjlighet ges eftersom BN ändå inte ska granska dem. Här behövs ett förtydligande.

s. 67

Boverket skriver att *"Byggnadsnämnden kan göra en annan bedömning av om kraven är uppfyllda än det certifierade byggprojekteringsföretaget. Nämnden kan dock inte avslå ansökan om bygglov eller neka startbesked på grund av att något av de krav som nämnden inte ska bedöma inte är uppfyllt."*

SBK ställer sig frågande till syftet med denna skrivelse och anser att den behöver utvecklas. Vad är vikten av att kunna göra en annan bedömning, om BN ändå ej ska kunna avslå bygglov eller neka startbesked? Det är svårt att föreställa sig en givande och konstruktiv dialog under bygglovsprocessen, när den ena parten (BN) blir helt tandlös.

s. 68-69

Det är otydligt vad Boverket menar i stycket om undantag och avvikelser i BBR. Först framgår att BN får medge mindre avvikelser, men sedan att det inte är möjligt eftersom BN inte gör någon bedömning av kravuppfyllnaden. Därefter framgår att reglerna om mindre avvikelser från kraven ej är tillämpliga om ett certifierat byggprojekteringsföretag använts.

Menar Boverket att de certifierade byggprojekteringsföretagen får göra dessa avsteg mot BBR, eller ej? Förtydligande behövs.

Ansvarig

.....
 Anna-Carin Mårtensson
